

The Role Of Psychologist Services In Ensuring Social Adaptation Of Children In Preschool Educational Institutions

Nosirova Muhabbat Pirmurod qizi

Shakhrisabz State Pedagogical Institute

Theory and Methodology of Education and Training

(Preschool Education) 1.25 -group master's student

Abstract

This article examines the psychological barriers that arise during the adaptation of preschool children to the kindergarten environment and the role of the institution's psychologist in overcoming them. The importance of cooperation between the psychologist, educator and parents for the successful entry of the child into the social environment is analyzed.

Keywords: Social adaptation, Preschool education, Psychological service, Emotional state, Adaptation period, Communicative skills

Annotatsiya

Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarning bog'cha muhitiga moslashish jarayonida yuzaga keladigan psixologik to'siqlar va ularni bartaraf etishda muassasa psixologining tutgan o'rni yoritilgan. Bolaning ijtimoiy muhitga muvaffaqiyatli kirishishi uchun psixolog, tarbiyachi va ota-ona hamkorligining ahamiyati tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: Ijtimoiy moslashuv, maktabgacha ta'lim, psixologik xizmat, emotsional holat, adaptatsiya davri, kommunikativ ko'nikmalar.

Bola hayotidagi ilk ijtimoiy institut — bu maktabgacha ta'lim muassasasidir. Oilaning tor doirasidan keng jamoatchilikka o'tish bola uchun katta stress hisoblanadi. Tadqiqotlarga ko'ra, bolalarning qariyb 60-70 foizi bog'chaga moslashish jarayonida turli darajadagi qiyinchiliklarga duch kelishadi. Bu jarayonda psixologning asosiy vazifasi bolaning ruhiy muvozanatini saqlash va uning "ijtimoiy men"ini shakllantirishga ko'maklashishdir.

Ijtimoiy tarbiya psixologiyasi guruh va insonlarning ijtimoiy psixologik tavsiflari, ularning turli yoshlardagi xususiyatlari asosida ijtimoiy tarbiya sub'ektlarining o'zaro munosabati samaradorligining psixologik sharoitlarini aniqlaydi.¹

Bola ijtimoiylashuvi uning jismoniy va ruhiy rivojlanishining salbiy xususiyatlari bilan qiyinlashtirilishi, bolaning ijtimoiy me'yor va qadriyatlarni o'zlashtirishi muhitning salbiy ta'siri oqibatida noto'g'ri yo'nalishda ketib qolishi mumkin. Buning natijasida bola me'yoriy ijtimoiy munosabatlardan chetda qolib, maxsus yordamga muhtoj bo'lib qoladi. Bunday bolalarning ijtimoiylashuv jarayoni, avvalo, tarbiya orqali amalga oshadi. Biroq buning uchun har bir toifa bolalarning ijobiy jihatlarini faollashtiruvchi tarbiya metodlari va texnologiyalarini ishlab chiqish lozim. Umuman olganda, tarbiya bolalar hayoti uchun muhim rol o'ynaydi.

Bolalar hayotida maktabgacha ta'lim muassasasi jamoaviy hayotidagi ilk bosqichi hisoblanadi. Bunda bola oilada bo'lgan xarakteri va qarashiga tusqinlikka uchraydi, bola o'zi haqidagi fikri o'zgarishi tajanglik, jahldorlik, ingiqlik va qaysarlik paydo bo'lishi mumkin. Bu holatda psixologning o'rni juda muhimdir. Adaptatsiya jarayonining bosqichlari va muammolari Bolalarning ijtimoiy moslashuvi odatda uchta darajada kechadi:

* Yengil moslashuv: Bola 10-15 kun ichida guruhga ko'nikadi, uyqusi va ishtahasi joyida bo'ladi.

* O'rta og'irlikdagi moslashuv: Jarayon 1 oygacha davom etadi, bola tez-tez kasallanishi yoki kayfiyati beqaror bo'lishi mumkin.

* Og'ir moslashuv: Bola 2 oydan ortiq vaqt davomida jamoaga qo'shila olmaydi, tajovuzkorlik yoki o'ta tortinchoqlik belgilari kuzatiladi. Psixolog xizmatining asosiy yo'nalishlari

¹ B.S.Abdullayeva .G.B.rizayeva

Maktabgacha ta'lim tashkiloti (MTT) psixologi bolaning ijtimoiy moslashuvini ta'minlashda quyidagi ish shakllaridan foydalanadi:

1. Diagnostika ishlari

Psixolog bolaning individual-psixologik xususiyatlarini, uning temperamenti va hissiy holatini o'rganadi. Bu orqali qaysi bolaga ko'proq e'tibor kerakligi aniqlanadi.

2. Korreksion va rivojlantiruvchi mashg'ulotlar

Bolalarda muloqot ko'nikmalarini shakllantirish uchun "Qum terapiyasi", "Ertak terapiyasi" va "Art-terapiya" kabi usullardan foydalaniladi. Ushbu metodlar boladagi ichki qo'rquv va xavotirni kamaytirishga yordam beradi.

3. Konsultativ yordam

Psixolog nafaqat bola bilan, balki ota-onalar bilan ham ishlaydi. "Bolani bog'chaga qanday tayyorlash kerak?" mavzusidagi seminarlar ota-onalarning xavotirini pasaytiradi, bu esa o'z navbatida bolaga ijobiy ta'sir qiladi. Bu borada

Oilani qo'llab-quvvatlashga oid O'zbekiston Respublikasi prezidentining 1994-yil 16-iyundagi "Ko'p bolali oilalarga ijtimoiy yordam tizimini mukammallashtirish to'g'risida"gi farmoni, Vazirlar Mahkamasining 1986-yil 10- dekabrda "Ko'p bolali oilalarga yordam ko'rsatish to'g'risida"gi farmoyishi. "Voyaga yetmagan bolali oilalarga nafaqa to'lash to'g'risida"gi Nizomida bu nafaqalarni olish huquqiga quyidagilar ega: – nogiron bolali oilalar; – ota-onasi yo'q bo'lgan va bolalarning tarbiyasi bilan qarindoshlari shug'ullanuvchi oilalar; – ota-onadan biri yoki ikkalasi ham nogiron bo'lgan oilalar; – ota-onadan biri yoki ikkalasi ham ishsiz bo'lsa².

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta'lim muassasalarida psixolog xizmati bolaning ijtimoiy moslashuvida "ko'prik" vazifasini o'taydi. To'g'ri tashkil etilgan psixologik yordam bolaning kelajakda maktab ta'limiga oson moslashishi va sog'lom shaxs bo'lib yetishishi uchun mustahkam poydevor yaratadi. SHuning bilan birga oila maktabgacha ta'lim muassasasida undan so'ng maktabdagi hayotida ham muhim yetakchi shaxs uning kelajak yo'lini yoritishdagi "shamchiroq" vazifasini bajaradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

B.S.Abdullayeva, G.B.Rizayeva- Toshkent, 2024

G'oziyev E.G. "Ontogenez psixologiyasi". – Toshkent, 2010.

Shoutumova M.H. "Maktabgacha ta'lim muassasalarida psixologik xizmat". – T.: 2015.

Vygotsky L.S. "Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes". – Harvard University Press, 1978.

Raxmonova D. "Bolalar ijtimoiy moslashuvining pedagogik-psixologik jihatlari"

² B.S.Abdullayeva